

Ду ерн ерн 4/1,

1829

Ерн ерн 4/1 ерн 2/4.

891.715
0-71

Р/18 Е/14

1894

891.71-93
0-49

ՏԻՐՈԼԱՅԻ ԱՂԶԻԿ

Ժողովրդական առանցքային

(ՍՍՏՐՈԳՕՐՍԿՈՒ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒԹ)

Ժ Լ Ե Տ

ԳԵՈՐԳ ԿՐԱՐԻԻ

2003

Թարգմանեց
ՏԻՐՈՒԿԻ ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԵ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Կրան Մ. Հարաձե, Նիկ փ. տ. 21
1894

891.715
0-71

891.715

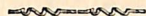
5683

0-71

ՏԻՐՈԼԱՅԻ ԱՂԶԻԿ

Ժողովրդական առանդութիւն

(ՈՍՏՐՕԳՕՐՍԿՈՒ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒԻՑ)

Փ Լ Ե Տ

ԳԵՈՐԳ ԿՐԱՐԵՐԻ

Թարգմանեց

ՏԻՐՈՒԿԻ ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԵԿ

7/XI—1922

ԹԻՓԼԵՍ

Տպ. Ս. Շարանհի. || Тип. М. Шарадзе.

1894

1002
77240
9

Дозв. цензур., Тифлисъ, 8 Марта 1894 г.

ՏԻՐՈՒԱՅԻ ԱՂԶԻԿ

Ա. Պողովրդ. ակումն առանդ. ու. թիւն

(Օստրոգորսկս ժողոված ուրից)

Քօզէնի լիճը շրջա-
պատուած է ժայռոտ
լեռներով: Նորա հա-
յելու պէս փայլուն,
կապուտ ջրերի մէջ
ցոլում են երկնքի
պսպղուն աստղերը և ամեն
մէկ ամպը կարծես վազում է
լճի վերայով:

Կէս գիշեր է. երկինքը նայում է

քնած ու գեղեցիկ Բրեգնէց քաղաքի վերայ, որը գտնվում է Տիրօլեան ավիին:

Հին քաղաք է դա. հազար տարի է, որ կանգնած է սիրուն լճի մօտ:

Շատ հին ժամանակներից նորա աշտարակների ու պատերի ստուերները համարեա ծածկում են ժայռոտ լեռները: Եւ որոնք որ ապրում են այդ քաղաքում, նոքա ամենքն էլ գիտեն այն աւանդութեան մասին, թէ ինչպէս 300 տարի առաջ գիշեր ժամանակ ազատուեց Բրեգնէց քաղաքը:

Մէկ Տիրօլացի խեղճ աղջիկ, հեռու իւր հայրենիքից ու բարեկամներից, գնաց իրան համար հաց ճարելու: Նա գնաց, հեռացաւ Զուիցերիայի հովիտները և այնտեղ աղախնութիւն անելով, իրան աշխատանքով ապրում էր: Եւ տարիներ անցնելուց յետոյ հայրենիքի յիշատակը թուլացաւ նորա սրտում:

Նա բարի մարդկանց մօտ մտաւ և ծառայում էր շատ սիրով ու հաւատար-

մութեամբ: Նա սովորեց զուիցերիացիներին և նոքա արգէն իրան մօտիկ մարդիկ էին համարվում: Եւ երբ նա հօտը քշում էր արօտն արածացնելու, էլ չէր նայում այն կողմը, որտեղ Բրեգնէց քաղաքն էր գտնվում:

Նա էլ ան քաշելով չէր լիշում Բրեգնէցը. մոռացաւ իւր հայրենիք Տիրօլը: Նա չէր լսում աւստրիական պատերազմի մասին տարածուած լուրերը և օրըստօրէ աւելի ուրախ և հանգիստ զարթնում էր իւր նոր ու խաղաղ հայրենիքի գրկից: Այդպէս ահա անցնում էր նորա կեանքը սիրուն զուիցերիական հովտում:

Յանկարձ պատերազմի նշաններ երևցան, Անքաղել մնացին ոսկի արտերը. զուիցերիացիներն անդադար հաւաքվում էին իրար մօտ և տաք տաք խօսում էին մի ինչ որ բանի մասին:

Մտածմունքի մէջ ընկած և մռայլ էին տղամարդիկ. նոցա բարկացած աչ-

քերը գետնին էին նայում: Կանայք անհանգիստ կերպով իրար հետ փսփսում էին. նոքա չէին մտածում ո՛չ մանելու և ո՛չ էլ կտաւ գործելու մասին: Իսկ երեսաները վախենում էին դաշտ գնալ վազվզելու և զուարթանալու համար:

Ահա մէկ օր բոլոր տղամարդիկ հաւաքուիցին դաշտում. հարեան քաղաքից նոցա մօտ եկան զանազան անծանօթ մարդիկ: Դսքա բարձր ձայնով խօսում ու վիճում էին և անհանգիստ կերպով նայում էին լճի վերայ:

Երեկոյեան կրկին հաւաքուեցին: Հեռացան նոցա կասկածն ու վախը: Հեռուից լսում էր նոցա աղմկալի խօսակցութեան ձայնը: Գիւղական տանուտէրք վեր կացաւ և բաժակը ձնաքում բռնած ասաց.

Խմենք անիծուած թշնամու յաղթուելու համար. ահա արգէն գիշերը մօտ է. երբ նոր առաւօտ ծագէ, թշնամու բերդը, Բրեգնէցը, մեր ձեռքում կըլինի:

Բոլոր կանանց երեսներին վախ ու հպարտութիւն էր երևում: Իսկ խեղճ տիրօլացի աղջկայ սիրտը ճմլվում էր այդ խօսքերը լսելիս:

Տեսնում է նա հեռուում իւր գեղեցիկ ու հայրենի քաղաք Բրեգնէցը, նորա բարձր աշտտրակները: Նա չունի մօտը ո՛չ ընկեր, ո՛չ բարեկամ. նորա չորս կողմն իւր սիրելի հայրենիքի թշնամիներն են: Յանկարծ զարթեցին նորա մէջ երեսայական լիշողութիւնները: Մտաբերեց նա իւր բարեկամներին ու ծանօթներին, որոնցից նա բաժանուել էր մի կտոր հաց ճարելու համար: Նորա ականջներում կարծես լսվում էին Տիրօլական սարերի մայրենի ու քաղցր երգերը...

Ե՛լ ոչինչ չի լսում նա, թէև հեռուում շարունակվում են վայրենի աղաղակները: Զի տեսնում նա զուիցների ական կանաչ արտերն ու սիրուն հովիտները: Միայն մէկ բան է երևում նորա

աչքերին՝ հայրենի քաղաքը. և դէպի հայրենիքն զգացած սիրոյ գաղտնի ձայնը կարծես շշնջում է նորան. «գնա՛ ազատէ՛ Բրեզնէցը. նախազգուշացո՛ւր վրտանգի մասին»:

Շտապում է նա թեթեւ քայլերով... Ահա՛ գոմը. նա գուրս է հանում այնտեղից լաւ ու վազկան ձին, որն ինքն, իւր ձեռքով է կերակրել. և շփելով նորան, հեծնում է վրէն և քշում է դէպի իւր սիրելի երկիրը:

Արագ վաղում է ձին գիշերուայ մը թուրթեան մէջ: Ահա՛ արդէն կանաչ արօտն ու շագանակի անտառը հեռու մը նացին: Առջևից գետը կատաղի ձայներ է հանում: Այդ թնջ դանդաղ է առաջ գրնում աղջիկը: Մթթե՛ ամպերը կ'անցկացնեն նորան այդ ալիքների միջից...

Շուտով, չէ կարելի ուշանալ. արդէն Բրեզնէցի եկեղեցու զանգակը խրվում է տասն և մէկ ժամը: «Աստուած իմ, փրկէ Բրեզնէցը, խաղաղեցրո՛ւ ալիք-

ները»։ աղօթում է նա: Բայց գետն աւելի է փրփրում ու կատաղում և կարծես եփվում են նորա ալիքները: Նայում է աղջիկը մթուրթեան մէջ. բաց է թողնում սանձերը: Ընկնում է ձին ջրի մէջ, իւր կրծքով պատառում է ջուրը, քաջութեամբ լողում, կռվում է սարսափելի ալիքների հետ. և քիչ էլ, ահա՛ փայլում են հայրենի քաղաքի կրակները: Բայց ավիւր բարձր ու դիք է. վախեցած ձին խրխնջում է. աղջիկը պառկում է նորա բաշի վերայ: Բոլոր ուժով, խելօք ձին վազում է դէպի առաջ և մի ակնթարթում աղջկան ավին է հանում:

Եւ նա քշում է ձին դէպի Բրեզնէցի բարձր պատերը: Ահա՛ արդէն դարպասին մօտ է և արդէն տասներկուսը խփում է: Նորա աղաղակից գուրս են վազում զինուորները, լսւմ են իրանց հասնող վտանգի մասին:

Զինուորները զրահաւորուած կանգնում են ամուր պատերի վերայ. և լու-

սաղէմին թշնամիները ջարդուած ու
յաղթուած էին:

Եւ յաւիտենական փառքով պսա-
կուեց հայրենիքի փրկիչ Տիրուցի Աղ-
ջիկը:

Արդէն 300 տարի է անցել այն ժա-
մանակից, բայց բլուրի վերայ կանգնած
է նորա արձանը: Այնտեղ հաւաքվում են
հրեզնեցի աղջիկները և նայում են քաջ
ու հայրենասէր ձիաւոր աղջկայ վերայ:
Եւ գիշերապահը քաղաքում շրջելիս կան-
չում է՝ «ինը» «տասը» «տասնեմէկ» բայց
չէ ասում «տասներկու» այլ այդ ժամին
նա արտասանում է Տիրուցի Աղջկայ ա-
նունը, որ բոլորը նորան միշտ լիշեն:

Ժ Լ Ա Տ

Գ Ի Ո Ր Գ Կ Ր Ը Բ Ե Ի:

պրում էր երբեմն մէկ
վաճառական իւր
կնոջ և երեխաների
հետ: Նոքա շատ
լաւ ապրուստ ու-
նէին և ոչ մի բա-
նի կարօտութիւն
չէին քաշում: Բայց
երբ վաճառականի կինն ու երեխաները
մեռան, նա սկսեց փող հաւաքել ու տղ-
քատի պէս ապրել և այդ պատճառով

նորա անունը դրին ժլատ: Նա ամենա-
հասարակ կերակուրներ էր ուտում և շո-
րերը մինչև որ բոլորովին չքրքրուէին,
նա վրայից չէր հանում: Այդ վաճառա-
կանի հետ միասին ապրում էր և նորա
ազգական մի կին, որը նոյնպէս սիրում
էր փող դիզել ու ժլատ ապրել: Մըցե-
լով իրար հետ ժլատութեան մէջ, նոքա
երկուսն էլ վերջուպէս վճռեցին իրանց
վերայ չափազանց քիչ ծախսել: Նոքա իրանց
սեղանից ոչ մի հացի փշրանք չէին տա-
լիս աղքատի: Աղքատներն այդ ժլատ վա-
ճառականին հանդիպելիս, իրանց ընկերն
էին համարում. իսկ հարուստ տանտէ-
րերի շները, որ սովոր էին պատռտուած
շորերով մարդկանց վերայ հաչել, յար-
ձակվում և ընկնում էին նորա յետևից
ամեն մէկ դռան տակից: Հարեանները
չգիտէին ժլատ վաճառականին խղճան,
թէ նախանձին և նորան պատահելիս
արդեօք յարգանք ցոյց տան, թէ արհա-
մարանք:

Բայց թէ մեր հարուստ վաճառա-
կանը, որ արտաքուստ աղքատից էլ ա-
ւելի վատ էր երևում, շուտ շուտ մի ինչ
որտեղ էր գնում, նորա ճանապարհոր-
դութիւնը շատ անգամ ծածուկ չէր մը-
նում: Գիշերները նա այցելում էր աղ-
քատներին և շատ անգամ զրկուելով մեծ
դումարից, մի անգամից խեղճ մարդուն
ոտի էր կանգնեցնում և ապահովացնում
էր նորա դրութիւնը: Շատ, շատ անգամ
նա այնքան փող էր ընծայում, ուրիշնե-
րին, որ դորանով կարող էր ինքը հիա-
նալի ապրել և արծաթէ ամաններով կե-
րակուրներ ուտել: Եւ յաճախ մի որ և է
հետաքրքիր մարդ տեսնում էր մեր ժլա-
տին, որը վերադառնում էր տուն աղ-
քատների ու թշուառների մօտից: Ժլատը
փող էր հաւաքում բաժանելու համար,
նա տանը մենակ նստած պաս էր պա-
հում, բայց դորա փոխարէն մի որ և է
աղքատ ու այլի կին իւր որբերով հա-
մով ու քաղցր բաներ էր ուտում նորա:

տուած փողով: Զմրան գիշերները նա գնում էր հեռու իւր դործին և մխիթարվում էր տեսնելով անօգնական ու թշուառ ընտանիքների ուրախութիւնն ու երջանկութիւնը, որոնց նա ազատել էր աղքատութիւնից և ուրախութեան արտասուքները կաթում էին նորա աչքերից, չնայելով նորա խիստ կերպարանքին: Եւ երբ ժլատը վերադառնում էր տուն, նորա ձիւնի նման սպիտակ մազերը միայնակ անցորդի գաղտնիքը բաց էին անում:

Նա արդէն 70 տարեկան էր, երբ գիւղի հիւսիսային կողմում մի մեծ ու գեղեցիկ շինութիւն բարձրացաւ: Եթէ որ կարելի լինէր հարեանների աչքերը կուրացնել, այն ժամանակ ոչ ոք չէր տեսնի, թէ ինչպէս էր այդ շինվում: Տասն և երկու սենեակ շինուած էր իրար մէջ, իսկ վեց սենեակ էլ կար միւս կողմում: Դոցա մի քանիսը տղամարդկանց, իսկ միւսներն էլ աղքատ ու ազնիւ պա-

ռու կանանց համար էին: Տան յետի կողմում փոքրիկ պարտեզներ կային նրատարաններով և ստուերոտ ծառուղիներով:

Այդ մեծ տունը, որ նա շինել էր և ապագայի համար էլ ապահովել էր իւր երկրի չքաւոր ու ծեր մտրդկանց համար, չէր ուզում ինքը կառավարել:

«Անարեցէք, ասաց նա այդ մասում բնակւողներին, ձեր միջից ամենալաւերին և ընդունակներին. թող նոքա կառավարեն այդ աղքատանոցը և կարգ ու կանոնի մէջ պահեն»:

Այդպէս էլ արին: Ելի մի քանի տարի ապրեց այդ ժլատը, որը մոռացել էր բոլոր իրան յարմարութիւնների մասին և մխիթարութիւն գտնում էր միայն աղքատների ու կարօտեալների ուրախութեան մէջ:

Մեռաւ ժլատը: Բայց նորա լիշատակը մինչև օրս էլ չէ մեռել: Աղքատանոցի դահլիճում, համեստ ղուրդերի և մինչև անգամ մի քանի շաւլ առարկաների հետ

1829

Նոյն թարգմանչինն է

1. Յովհան Գուտտէնբերգ . . . —	15
2. Դօքտօր Զէններ . . . —	20
3. Մանկական թատրոն . . . 1 —	
4. Իբսէնի, Նօրա . . . —	30
5. Լիւր Արքայ . . . —	5
6. Գայլ . . . —	3
7. Թուղթ և հին գրքեր (Օսարոգորսկի) . . . —	5

ԳԻՆՆ Է 5 ԿՈՊ.

0006426

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0006426

